

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 72. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man : joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditor'a
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 12/24 Septembrie. 1865.

„Zukunft“ in nr. 35 din 2 Sept. aduce urmatoriulu articlu:
Cestiunea dietei si uniunei transsilvane.

La tempulu seu s'a fostu imputatu si inca cu dreptu dlu
de Schmerling, ca elu aru fi infiintiatu o dieta transsilvana nu
in interessulu autonomiei marelui principatu si a natiunalitati-
loru sele, ci numai ca mijlocu pentru scopu, spre a ajunge prin
dieta la dismembrarea Transsilvaniei din legatur'a tieriloru
coronei unguresci si pentru ca sa se tramita deputati la sena-
tulu imp. februaristicu. Tocm'a pentru ca amu cunoscutu ten-
dinti'a acest'a inca dela inceputu, amu combatutu cu tota e-
nergia politic'a schmerlingiana si fatia cu Transsilvani'a, de-si
aceea intr'atât'a au fostu Româniloru binevenita, încatu li-au a-
jutatu emanciparea natiunalitatiei si confessiuniloru lor.

Aceasi politica a tendintiei, in sa in modu opusu si pe-
lânga aceea si mai nefavoritoriu urmarescu in Tranni'a Ma-
giarii astadi ca si in 1848.

Pentru cea mai mare parte a partidei liberale magiare,
semburele cestiunei e, ca diet'a si cancelari'a aulica tranna sa
se delature si ca individualitatea politica a marelui principatu
sa se contopésca in „senatulu ungurescu“, unde dupa parerea
aceloru liberali, Transsilvani'a nemijlocitu sa-si tramita depu-
tatiu sei. Pecandu asiadara politic'a schmerlingiana lasa Tran-
niei cancelari'a aulica si diet'a si prin acestea, deca nu esen-
tia, celu putinu simbólele autonomiei, centralisatoriu din Pest'a
cauta a luá dela Tranni'a amendoue.

Asia numitii conservativi vechi asecura in organele lor,
ca ei nu voru o astfelu de absorbire a marelui principatu prin
Ungari'a; in sa abstragendu dela pretiulu acestei asecurari si
dela poterea problematica a fractiunei acestei'a prin care sa
pota dá valóre acestei dorinti, este afara de tota indoiel'a, ca
conservativii in Transsilvani'a nu dorescu decâtu o dieta ca
cele dinainte de 1848, prin urmare programulu lor e mai
perniciosu Româniloru din marele principatu chiaru si decâtu
sistemulu schmerlingianu.

E dreptu, ca cestiunea transsilvana e unu nodu gordicu,
care la parere abia se pote desnodá; dar vin'a cea d'antâiu,
de a o fi adusu la starea acest'a, cade asupr'a Magiariloru. Dé-
ca diet'a transsilvana la 1848 in locu de a pronuncia prin
conclusulu uniunei nimicirea autonomiei tieriei in favórea racei
magiare, s'aru fi invoitu la dreptele cereri ale Româniloru, o
aru fi inarticulatu pre acest'a de a patr'a natiune, si apoi
dupa finirea acestui actu, in contielegere cu Români aru fi lu-
atu cestiunea uniunei la pertractare, atunci conclusulu pri-
vitoriu la uniune, s'aru fi potutu realisa intr'unu modu prin
care s'aru fi potutu pastra si autonomi'a tieriei si dreptele lor
interesse nationale.

Astadi este de lipsa mai antâiu de tote a se sterge pe-
catele facere si lassare din 1848 si din er'a schmerlingiana
comise fatia cu Tranni'a, realisandu o dieta, carea sa nu
eschida natiunea româna ca pe o natiune fara drepturi politice,
ei sa formeze o legislativa, in carea sa fia egalu reprezentate
tote interessele. *)

Aru crede cine-va, ca drumulu celu mai siguru la acés-
t'a aru fi, ca deca dlu de Mailatu cugeta, ca interessele Ma-
giariloru si Secniloru n'aru fi destulu de asecurate in diet'a
din 1863, sa asterna acestei diete intr'o propositiune revisiu-
nea ordinei electorali din 1863.

Déca cumva drumulu acest'a aru displacea si s'aru alege
altulu mai precariu, atatu in privinti'a dreptului, catu si a po-
litice, adeca drumulu octoieiei, atunci, deca cumv'a se vede
intr'acést'a espressionea leala de serguinti'a de a face drep-
tate deplina totoruru natiuniloru din Transsilvani'a, nici unu

cugetatoriu dreptu nu va condemná actiunea acest'a din simpl'a
causa, caci nu coresponde neconditionatu mandatelor drep-
tului formalu. Pentru ca nu e de a trece cu vederea, ca toc-
m'a intrebarea, ca ce aru fi in Transsilvani'a formalmente
dreptu in valóre si nedisputaveru, este unu mârú de cërta,
multiamita bresieloru, pe care dela 1848 încóce pâna in tem-
pulu mai din cóce le-au indreptatu tendintiele de nivellatu cen-
tralistice, atatu dela Vienn'a catu si dela Pest'a in dreptulu ma-
relui principatu.

Uniunistii magiari au stricatu dreptulu istoricu transsil-
vanu dela 1847, evenemintele dela 1848/49 legile unguresci
transsilvane dela 1847, iara politic'a schmerlingiana ambe me-
moratele continuitatii de dreptu, si asiá trebuie sa constatâmu acelu
adeveru tristu, ca fundulu dreptului transsilvanu e celu mai
spartu dintre tote fundurile de dreptu câte numai suntu sparte.

Acum ori se restituie unilateralu dreptulu dela 1847 ori
celu dela 1848, in tote casurile acestea dreptatiei i-arú merge
mai multu séu mai putinu reu, fiindu, cum s'a disu, dreptatea
care e esentia totoruru drepturiloru, sacrificata dreptului
formalu disputatu séu disputabilu.

Asiadara dreptate nu numai acceptâmu, dar si ceremu noi
in rendulu celu d'antâiu dela dlu de Mailatu — carele precum
scimu guverná cauzele Transsilvaniei. —

Institutiunea regalistoru, censulu, impertirea districtelor
de alegere si conducerea actului de alegere, suntu in Trans-
silvani'a (? Red.), mai multu ca in ori care alta tiera de coróna
totu atâtea puncte de manecare, de a constitui o dieta pentru
deosebite tendintie.

Istori'a e martura!

De s'aru incheia odata er'a politice centralisatóre pentru
Tranni'a si de o aru documentá acest'a ordinea alegeriloru ve-
nitóre — atunci noi amu fi cei d'antâiu, cari li-amu svatuf
Româniloru si Sasiloru a luá parte la opulu celu mare alu
impacârei, de sine intielegandu-se, pelânga conservarea totoruru
drepturiloru lor nationale.

Déca in sa alegerile, ceeace e de temutu iara aru fi o ma-
estria a tendintiei, destinate, de a servi interesselor natiu-
nale unilaterale, pe socotel'a altoru egalundreptatite, atunci noi
amu fi cei d'antâiu cari amu dice Româniloru: perseverati in
positiunea de dreptu de pâna acum, favoritóre pentru voi si
protestati prin retinerea vóstra contr'a creatiunei tendentióse,
care, pentruca ignoréza mandatele dreptatiei nu pote nici de-
cum sa aduca Transsilvaniei aceea de ce insetéza: bunastarea
si pacea.

In fine trebuie sa indreptâmu cátra Escel. Sea ministru
presiedinte cont. Belcredi o observare plina de ingrijire. Noi
ca federalisti nu trebuie sa mai asecurâmu, ca deplorâmu con-
clusulu dietei tranne din 1863, prin care au inarticulatu pa-
tent'a din Fauru, dara e de a se considerá ca aceasi dieta
au priimitu si diplom'a din Octobre si noi scimu din isvoru
siguru, ca Români transsilvani atunci ca si acum afla garan-
ti'a cea mai buna de autonomi'a Tranniei in diploma; iara la
senatulu imperialu alu patentei din Fauru au tramisu deputati
numai ad hoc.

Acum deca aru succede influintiei magiare a aduce in
valóre o ordine noua de alegere pentru Transsilvani'a, prin
carea Magiarii si Secuii va sa dica elementulu dualisticu aru
preponderá, atunci in Tranni'a factoriloru partinitori principie-
loru federalistice cuprinse in diplom'a din Octobre li se astupa
gur'a, eara dualismulu i s'aru crea o surescentia mare de
potere. Ce aru insemná acest'a, barbatulu de statu Belcredi
nu trebuie ca sa i o desfasurâmu mai de aprópe. Videat
consul!

*) Aducemu inca odata aminte cetitoriloru ca articulu s'au scrisu
inainte de publicarea rescriptului imp. Red.)

din Austri'a o recomandámu lectoriloru nostri ca fórté importanta atátu ca politic'a generale austriaca cátu sí din punctulu de vedere alu nátiunalitáti române.

„Eata o cestiune vitale sí care va luá mari dimensiuni. Acésta provincia (Transsilvani'a) situata la extremitatea orientale a monarchiei nimeni nu se indoiesce nici de importantia sa de momentu, nici de interessulu ce i se da. Germanii sí Magiarii sí-o disputa, acést'a in numele dreptului celu nou. Ea a servitu de motivu dlui de Schmerling pentru a constitui Reichsratulu seu, ea va servi acum Magiariloru pentru a transformá diel'a loru din Pest'a intr'unu Reichsratu ungurescu, dupa espressiunea consacrata in 1848. Noi vedemu de o parte in furierea februaristiloru intru a aperi bunulu ce au cuceritu la 1863, cu atátea labori, chiaru sí cu esistinti'a loru, precum sí aceea a capiloru partitei unguresci de a restránge prad'a loru dela 1848, piatra ungiularia a edificiului.

„Ce este de făcutu? A impartí Transsilvani'a in virtutea unei nóue sentintie a lui Salomonu; séu a dice braviloru locuitori ai acestui mare Principatu: Petreceti alternativu o sesiune la Reichsratulu din Pest'a, sí alt'a la Reichsratulu din Vienn'a? Cestiunea este anevoia de resolvatu in dreptu sí in faptu. Dupa tóte acestea in ochii februaristiloru, Transsilvani'a a fostu totu atátu de reunita cu Reichsratulu austriacu prin votulu seu dela 1863, cátu sí cu Reichsratulu din Pest'a prin votulu seu dela 1848. Diuariele din Vienn'a voru disputá in vanu cu cele din Pest'a, chiaru intr'o suta de ani ele nu voru adjuge sa se convinga. Numái guvernulu póte aduce vr'unu remediulu la acést'a, fiindca dupacum se scie, densulu este care a făcutu reulu.

„Deci, guvernulu, adeca Ministeriulu Majlát-Belcrédi, pare ca e decisu de a reveni asupr'a acteloru Ministeriului Schmerling - Nadásdy, sí de a provocá unu votu alu dietei transsilvane in favórea unei nóue uniuni cu Ungari'a. Sa afirma ca decretel' de convocare a dieteloru din Pest'a sí Transsilvani'a voru aparé peste câte-va dile, inainte de 15 Septembrie, sí ca diel'a transsilvane se va aduná cu o luna séu trei septemáni inainte de cea din Pest'a. Pána atunci, se va prepará terenulu pentru a adjuge la rezultatulu doritu; s'a chiamatu la Vienn'a ómenii cei mai considerabili din provincia, precum comitele Miko. bar. Kemény, capii partitei magiare; d. Schmidt, comes alu Sasiloru; Metropolitii Siagun'a sí Stere'a-Siulutiu, unulu grecu ortodoxu, altulu grecu de ritulu unitu; (Noi despre cestu din urma nu avem scire sa fia fostu chiamatu. Red.); acesti ómeni politici sí demnitari cátu se influentiéza asupr'a clientiloru (?Red.) loru ai pune in positiune de a revocá secesiunea din 1863. Printr'acést'a se va alungá legea electorale din 1862, pentru a reveni la aceea din 1848; nu sciu déca populatiunea romána este bine tratata dupa acésta lege, sí déca voru esí atáti'a alegatori. Se va transferá chiaru resiedinti'a guvernului sí a dietei la Klausenburg, (va sa dica Clusiu. Red.) orasiu cu unu caracteru cu totul magiaru, sí dupa acést'a, déca alegerile voru lasá ce-va de doritu, se potu convinge tramitiendu la diefa unu numeru nedeterminatu de regalisti.

Eu unulu nu me indoiescu unu minutu ca uniunea iaresi nu se va votá, dara asiu vrea sa fiu incredintiatu asupr'a unui altu resultatu. Indata ce Ungari'a sí Transsilvani'a se voru reuni sí se va convocá la Pest'a unu parlamentu ungurescu, este evidente ca constitutiunea din Februaru va incetá de a esista. Atunci va trebui cá guvernulu sa trateze cu acestu parlamentu, sí sa ajunga a inchei'a o invoire cu Ungurii, cari nu voru mai avé trebuintia de nimic'a. Ce se va imtemplá déca compromisulu nu va avé locu, déca Ungurii, ne mai avendu trebuintia de nimicu voru propune nisee conditii de priimitu precum: ministeriu responsabile, unire personale, etc., etc? Cumu se voru aperi integritatea sí interesele generali ale monarchiei, déca s'au sfermatu lantiurile ce le tînu impreuna, adeca Constitutiunea din Februaru inainte de a o indepliní printr'alta? „Tromp. Carpp.“

Sabiiu 10 Sept. „Herm. Ztg.“ de eri aduce unu telegramu din Vienn'a in care, dupa isvóre demne de credintia spune, ca oficial'a „W. Ztg.“ va publicá astadi unu manifestu imperatescu, in care idea principala esprimita in diplom'a din 20 Octobre 1860 se pune ca bas'a normativa pentru regimulu imperialu sí in care serbatoresce sí irrevocabilu se statoresce dreptulu popóreloru de a conlucrá dilediendu in representatiuni legale asupr'a lucruriloru atingátore de legislatiune sí de finantie. Mai departe provocandu-se la hotáririle articolui 6 alu legei fundamentali publicate cu patent'a p. n. din 26 Fauru 1861 vestesce de nou cá constitutiune imperiala, complexulu tuturoru legiloru precedente, aceloru reintrate in viétia sí acelor de nou emisse. Amintesce cu recunoscintia de acei'a, cari pentru deslegarea unoru cestiuni mari privítore la statulu intregu au tramisu ablegati la Vienn'a, dara fiindu ca dorinti'a Imperatului este de a fundá o constitutiune durátore, in carea sa se

cuprinda conditiunile principale a tuturoru legiloru fundamentali sí la carea sa póta participá liberu tóte popórele austriace, cá sa nu se sacrifice esentia pentru forma Imperatulu au hotaritu a pasi pe o cale impacátore cu representatiunile tieriloru din resaritul monarchiei sí a propune dieteloru din Ungari'a sí Croati'a diplom'a din Octobre sí patent'a din Februaru spre priimire.

De óre ce nu e cu potintia cá unulu sí acelasi obiectu in o parte a monarchiei sa fia obiectu de desbatere sí in alt'a obligatoriu, asiá legea despre representati'a imperiala sa sistéza deocamdata cu acea reservatiune, cá resultatele pertractáriloru din pártile resaritene, déca cum-va voru cuprinde vre-o modificatiune, ce s'aru impacá cu unitatea imperiului, sa le póta aterne inainte de sanctiunare celorlalte representatiuni de tieri, spre a-si dá sí ele ponderósele loru pareri.

Imperatulu deplánge, ca pasulu acést'a, ce numai erá de evitatu, impedeca sí representatiunea senatului augustu imperialu sí dechiara ca e problema regimului acum, ca lucrurile care nu suferé amanare, cu deosebire cele ce privescu finantiele sí economi'a nátiunala, singuru sa le ispravésca.

— Diuariele de Vienn'a ne aducu unu rescriptu din 18 Sept. prin care se convóca pe 23 Novembre c. n. dietele din Boemi'a, Galiti'a Lodomiri'a sí Cracovi'a Dalmati'a Austri'a de josu sí de susu, Salisburg, Stiri'a, Carinti'a, Carnioli'a, Bucovini'a, Moravi'a, Silesi'a, Tirolu, Voralberg, Istri'a, Goriti'a sí Gradisea sí senatulu Cetátiei Triestu. — Diel'a unguresca se dice, ca se va conchiamá pe 10 Decembre.

Banatu. Bogsi'a montana, in finea lui Augustu. Prea on. Redactiune! Citindu in multu pretiuitulu jurnalulu „Telegrafulu Romanu“ cum on. Preoti din mai multe párti ale Banatulu, s'au adressatu cu gratulatiuni cátra Ilustritatea Sea, Domnulu Episcopulu alu diecesei Caransebesiului Ioanne Popasulu; deci buna cuviintia aduce cu sine, ca sí noi docintii romani gr. or. din tractulu Bogsiei, sa ne arétámu simtiamintele de bucuria cátra Archipastorulu nostru, sí supremulu Inspectorulu alu scóleloru nóstre, prin urmatórea gratulatiune aicea alaturata, cu carea ne-amu adressatu cátra Ilustritatea Sea D. Episcopulu susmentianatu.

Rogámu pre on. Redactiune sa binevoiésca a o publicá in „Tel. Rom.“ precum urméza:

Ilustrissime Domnule Episcopulu alu diecesei Caransebesiului nóua gratióse!

Animele sí sufletulu nostru e plinu de bucuria, ca dupa atát'a doru, lupte sí suferintie amare a poporului románu, Te potemu salutá in acestu gradu, alu demnitáti in noi. Bine scii Ilustrissime Domnule! ca noi cá sí totu poporulu románu din mosi sí stramosi insetosiemu dupa cultura! Ce condeiu va sa descria nemarginit'a nóstra bucuria, vediendu ca sórtea nóstra e incredintiata Ilustr. Vóstre, pe carele Te scimu ca esti Románu adevératu sí patriotu bunu; deci cu ocaziunea intrárei a Ilustritatei Vóstre in nóua demnitate de Episcopulu alu nostru, avemu fericire a Ve dá dreptu semnu alu iubirei sí consideratiunei cu carea suntemu in privinti'a Ilustr. Vóstre, afla atunci Ilustrissime Dle Episcopulu, ca cu sufletulu nostru sí cu anim'a suntemu rogandu pre Ddieu santulu pentru bun'a sanetate sí sustinerea Imperatului nostru, carele intru a s'abunetate, sí intielepciune dela Ddieu: au binemeritu in meritat'a Ilustr'a persóna a Ilustritatei Vóstre, a Ve incredintiá Archipastorirea Romániloru gr. or. din dieces'a Caransebesiulu, sí cu totu dreptulu, ca prin acésta fapta vedemu revarsandu-se díorile a unui venitoriu mai suridatoriu pe ceriulu azuru alu Romanimei, ce pána acum'a erá incinsu cu nuori intunecosu gelindu apunerea gloriei strabune, ce de secle erá adancata in abisulu nimicirei. Vedemu ivirea unei epoce nóue pe campulu istoriei nátiunale care pána acum'a potemu dice ca n'au fostu alt'a, decâtu suferintie amare.

Priimesce Ilustrissime Dle Episcopulu! cea mai profunda inehinaciune sí reverintia din partea docintiloru romani gr. or. din tractulu Bogsiei, cari róga pre atotpoterniculu Ddieu sa ve tîna la multi fericiti ani, cá pre unu bunu lucratoriu alu viei Domnului, spre folosulu scóleloru, sí alu sfintelorlu Sale Biserici in pace, intregu, cinstitu sí sanetosu, intru dile 'ndelangate, dreptu indreptandu cuventulu adevérului seu.

Ai Ilustritatei Vóstre
Cei mai umiliti fii.

Boccea montana (Comitatulu Carasiu) in Septembrie 1865.— Asceptandu mai de multu o ocaziune binevenita prin carea amu poté dá sí noi publicitáti unele dovedi eclatante despre procedur'a sí resultatulu activitáti administratiunei comitatense, nepotendu a luá iniciativ'a privindu pe inteliginti'a romána din Lugosiu de regulatorii nostri, — acum in consonantia cu articulu din Lugosiu de dto 12/24 Augustu a. c. ne incumetámu sí noi din pártile acestea a aduce la cuno-

scinti'a onoratului publicu mai multe nedreptăți speciale - cari sunt comise din partea administrațiunei comitatense spre dă-n'a interesului generalu și-su acomodate de a înaintă suferințele, de cari natiunea noastră prelânga tôte nișuintiele barbatilor de incredere, cari nepreruptu pörta luptele inversiunate, și prelânga demandatiunea cea mai sacra a Maiestatei Sele preagratiösului nostru Imperatu, nici in diu'a de astadi nu se mai pöte eliberá, rogandu pre onorat'a Redactiune a dá locu in preastimata-i föia corespundintiei acestei'a și a publicá urmatoriulu assertu:

Candu Maiestatea Sea preagratiöse s'a induratu a demandá: cumca in pârțile desu locuite de Români sa se aplice numai barbati apti din sinulu natiunei acestei'a, avemu a comentá conditiunea sub carea-i tiesutu motivulu principale a prea'naltului rescriptu respectivu, și a demustrá cumca faptele contrarie, staverescu nunumai apesarea natiunala pentru Români, ci chiaru ignorarea invederata, și cerbic'i'a netiermurita fatia cu prescisele mai 'nalte și preste totu cu voi'a prea'nalta și intentiunile parintesci ale Maiestății Sele; căci déca rescriptulu acel'a contine apriatu conditiunea de aplicarea Româniloru in oficiuri prin comitatele române — pasulu ce dice: „Zur Beseitigung der Befürchtungen der Romanen hinsichtlich ihrer Sprache und Nationalität“ nu pöte fi numai figurativu, ci manifestarea dorintiei rezolute a preagratiösului monarchu, de a pune in viétia fapticá principiulu natiunalității și a realizá dorintiele poporului românu, încátu pentru buna starea materiala, asiá și pentru desvoltarea lui in cultura și sciintia. — Prin urmare Români apti debuie sa fia preferiti altoru competinti neromâni la ori ce ocaziune de inlocuirea ver unai postu comitatensu și comunale; și denumirile de pâna acum in comitatulu nostru puru romanu, facendu-se pretotinde-ne in sensulu contrariu, dovedescu pe fatia ignorarea ordinaciuniloru celoru mai inalte, și ne intarescu in prepusulu nostru, cumca administratiunea comitatensa calcandu dreptulu natiunalității in adiasu, este apesatória prosperității natiunali; și contrarie intentiuniloru salutarie ale Maiestății Sele preabunului nostru monarchu. —

Spre dovedirea asertului presentu, sa ne fia permis a enumerá unele fapte eclatante și nedenegavere:

In comitatulu acest'a precum de comunu este cunoscutu facendu-se mai multe schimbări sub administratiunea domnului Ștefanu Ambrus devenira in mai multe cercuri curatu romane aplicati și respective denumiti Magiari și Germani de judi cercuali, și jurasori asemenea de natiunalitate straina, iara de Români pelânga tôte ca suntu destui mai abili, — nici vorba, și prin astfelu de partinire și protectiuni din partea capiloru comitatului, dorere! Români nostri nici unui mixtum compositum de acesti'a nu potu fi preferiti in mijloculu Româniloru, și in comitatulu de o majoritate absoluta româna. —

E bine, dar lasandu alti oficianti comitatensi afara, sa trecemu acum'a la notarii comunali, și sa scarmanâmu o cestiune vitala din notariatele respective; asiadara poștиму procedura:

Notariatulu Vermesului cu 3 Comune curatu române, capetá de notariu unu Germanu. —

In notariatulu Bocsi'a-româna cu 2 Comune curatu române reposandu notariulu românu se aplicá unu notariu magiaru. —

Notariatulu din Oraviti'a româna morindu notariulu, administratiunea comitatensa nici n'a asceptatu sa recésca mortulu pâna ce a și denumitu pre altulu in locu-i (firesce fiu de protectiune.)

In Bocsi'a montana acum facendu-se mai de multu intrigi și calumnie infiorátore din partea unoru inimiți și contrari contr'a notariulu P. P. acestu individuu bravu și Românu zelosu, fâra de a se fi constatatuu adevêrulu mentiunatelor calumnie, și numai spre a le implini dorinti'a acelu contrari ai sei, — devenindu demissiunatu, carele paralísá tôte loviturile contrariiloru cu o energia și activitate neinfanta, aperandu caus'a natiunala și bisericésca pentru increderea de carea se bucara la poporulu românu, și mai cu séma la barbati de frunte ai natiunei, — acum decadiu viktima intrigiloru infernali remanandu cu o familia numerosa fâra esistintia și pe marginele cele mai extremi ale desperatiunei.

Acestu bravu și diligintu individuu la intrarea s'a in postu cá notariu comunale la anulu 1859—1860 inca sub sistem'a absolutistica, luptandu-se cu atâtea elemente ce locuiescu in comun'a acest'a și suferindu câte tôte neplaceri au introdusu limb'a româna de oficiösa in tôte afacerile comunali și cu bravura a sustinut'o ba necrutându-si ostenelele și lucrandu neintreruptu prelânga cea mai esacta portare a oficiului seu notariale, și la judetiulu cercuale numai prin nișuintiele sele s'au respectatu limb'a româna in tôte notariatele a le cercu-tui. — Dar ce se vedi acum'a Dlu administratoru Ambrasiu

ne ferici cu unu notariu Germanu (poștиму intr'o comuna cu majoritate absoluta româna), asiá debile încátu, dupa cum ne comunica antistele comunalu, mai ca nici limb'a materna nu o seie bine, necumu sa fia in stare cele mai mici corespundintie ale concepe. —

— Prin inlocuirea acestui notariu aici la noi devenindu statiunea notariala din Zaguseni cu 5 comune curatu române vacanta, carea au fostu portat'o acel'a, Dlu Ambrus nu pregeta, macarca a fostu promisuu ma și denumitu pe unu teneru bravu românu, totusi cá sa nu iese din usu au retrasu decretulu de denumire pentru atare teneru și in urma denumi pre unu individuu de totu strainu, carele fâra ai vatamá originea debuie sa fia din némulu lui F . . . . (numai sa corespunda apoi de ce nému va fi! Red.) căci fapta e cumca acest'a nici românu, nici magiaru, nici slavénu, dar nici germanu nu e, apoi și astfelu de ómeni inca afla preferintia in comitatulu nostru, și fabricatoarele atâtoru creaturi quodlibice, cine óre pöte sa fia altulu decâtu administratiunea comitatensa?

Acum se întrebâmu și noi cá fratii Lugosieni, óre asiá precepe Dlu administratoru comitatensu egal'a indreptatire, și mandatulu altissimu, a aplicá la locurile desu locuite de Români numai barbati din sinulu natiunalității române?

Óre limb'a româna — carea s'a introdusu cu atâtea lupte și suferintie, cá limba oficiösa in tôte notariatele române, cum se va poteá sustine in vigóre, și poporulu cum si va vedé realizate dorintiele cele mai ferbinti, candu nici chiaru notarii pre cari poporulu i tîne din crunt'a lui sudóre, nu-su Români si n'au cunoscutia cátu-i negru sub unghia, despre limba ori literatur'a româna?

Óre poporulu ce incredere pöte avé in organele guvernului de acum'a, candu si vede chiaru dreptulu de alegere sanctionatu prin lege calcatu in picóre și rapitu din mâni mai pre susu dupa cum erá și in sistem'a absolutistica, candu Boemii impleau comunele cu venetici, și pe la oficiolatele publice de statuu numai vedeai Românu de leacu?

Acesti'a celu puțin trageau cu turt'a de miere pre la buza și tinendu-se de formalitátile prescise prin lege; faceau candidatiuni, și mulcomiau poporulu alegatoriu cu dreptulu de candidare; dar acum'a apere Domnedieu, asiá ce-va nu se intempla nici de felu; putemu dice dara cu tóta resolutiunea: ca nu-i absolutismu, numai chiaru despotismu!

Aceste tôte-su fapte evidente, și arguminte destulu de ponderöse a poté strigá cu fratii Lugosieni; Dómne apera natiunea româna de fii retaciti, și carmuitori, fâra sentiu de dreptate, și adevêru!

Sermanu poporu românu pâna candu vei mai poté suferi atâtea lovituri vitrege; candu sórtea-ti asiá decadiuta, încátu nici pre unu notariu pre carele tu-lu platesci, tu-lu hranesci, și imbraci, nu ti iertatu a ti-lu alege, și de tine fâra tine, ti-lu arunca din naintesa-lu recunosci de notariu ca-i denumitu de Mari'a Sea! Vomuu serie altadata altele și mai lamurite, in sa acum nemai voindu a abusá de paciënti'a publicului cititoriu, ne recomandâmu pâna la revedere. Toti Români binesimti ori.

Nu scimuu încátu se face servitiu opiniunei publice cu corespundintie de acestea, care se desmintiescu iara prin aceia, pe carii s'aru vedé ca i apara. (Vedi nr.ii 63, 70 și celu de acum ai „T. R.“) Amu datu locu și acestei de mai susu, pentruca on. corespundinte au cerutu acest'a pe responsabilitatea densului. Credemu in sa ca in viitoriu nu vomuu mai veni in neplacut'a positione de a nu scii insine cui sa credemu și sperâmu acest'a in interessulu reputatiunei morale a acelu in a câroru nume și interessu se scriu corespundintiele. Ce e mai uritu și mai tristu, decâtu sa ne vedemu in fati'a interesselor adeverate, mancandu-ne in vorbe unii cu altii și discreditandu-ne chiaru și fiindu in dreptu? Red.)

Varietăți și noutăți de di.

Asiá dara totusi cu plata. Erá vorb'a ca comitii supremi redenumiti voru servi gratis. O föia din Viena a scrie acum ca comitii supremi nou denumiti, de cari se vorbi'a ca voru servi pe nimic'a, totusi suntu hotariti a trage platile și adeca din motivulu, ca multi, in privinti'a materiala, nu se afla in positione de a abdice de plata. De alta parte cá sa nu se vatemu egal'a indreptatire, genandui pre cei mai seraci impregiurarea, ca ei tragu plati și cei mai avuti nu.

— Mai multe diuarie imprastie scirea, ca bar. de Nopcea aru fi designatu de comite supremu alu comitatului Carasiu.

— Rescriptulu imp. prin care se conchiama diet'a — dupa cum se scrie lui „Erd. Het.“ — e redactatu in tôte trei limbile tierci.

— „G. Tr.“ inregistra mai multe nenorociri de focu și adeva din Presmeru, Uzon și din suburbiu de susu slu Brașovului. In Uzon s'a escatu foculu din joculu unei copilitie cu aprindere, iara in Brasiova din umblarea fără de grigia cu luminarea.

Principatele române unite.

Solemnitatea dilei onomastice a Mariei Sele Domnitorului nostru s'a serbatu in arulu acest'a, cu o splendore demna de tota laud'a și care nu mai lasă nimicu de doritu. Guvernulu a luat tota măsurile pentru ca serbarea sa fia la tota înaltimea ei, și poporulu sa se pōta bucură pe deplin de serbarea dilei alesului seu, care i-a datu unirea, improprietarea, secularizarea monast riloru, votulu universale, și atâtea legi și institutini frumoșe menite a face glori'a și marirea Romaniei. Enthusiasmulu poporului pentru Domnitorulu seu eră la culme. Elu pareca ca emulēza cu splendore dilei și cu iluminatiunea stralucita a capitalei. Veseli'a eră generala; sa vedea pe tōte fetiile, eră in tōte inimile. Musici și dantiuri in gradin'a Cismegiu și pe pietiele publice delectau poporulu și-lu facea a comunică prin fibrele inimei cu alesulu de la 24, cu Alessandru Ioann. Domnulu generalu Florescu luase tōte precautiunile pentru a nu lipsi nimicu acestei serbări, făcuta in onōrea dilei augustului suveranu alu Romaniei. Eră o placere a vedē cine-va pre fratii tabaci, căror'a li se dedesa o musica intr'adinsu la cererea ce facusera generalului Florescu, eră o placere, dicemu, a vedē pe acesti fii mandri și demni ai poporului invartindu hor'a unirei și intonandu imnuri de bucuria, in onōrea dilei, pe piatia din suburbi'a Tabaci, unde se adunase tōta corporatiunea lor. Iluminatiunea din gradin'a Cismegiu, precum și focurile artificiale și bengale pregatite cu atāt'a arta și cu atāt'a gustu, presentau privirei unu ce fericu care transportă pre spectatoru in regiunile celeste ale unui deliciu din cele mai incantătoare Urariele și strigatele de veselia, unite cu sunetulu muzicii, radicau acēsta serbare la înaltimea unei adeverate serbatori nationale. —

„Reforma“

— Solemnitatea desciderii scōleloru s'a tīnutu in tōta Romani'a la 1 Septembrie. In Capitala a fostu o adevrata serbatōre din cele mai mari. Curtea cea mare a academiei nu pōtea sa incapa pe tōta multimea de scolari și poporu cari venisera sa asiste. Dupa sântirea apei de către preasantitulu Vicaru alu Mitropoliei in presenți'a dlui ministru alu Instructiunei publice, a membriloru consiliului permanent, a corpului professoralu și a tōta multimea adunata, d. Eustatiu institutorele principale dela scōla pblica primaria din colōrea de galbenu a rostitu urmatōrele :

Domniloru !

„Astadi facemu inceperea solemnă a puerei in aplicatiune a nōuei legi de instructiune publica. Prin acēsta lege, tiēr'a nōstra s'a dotatu cu unulu din cele mai frumoșe și mai avantagiōse principie, principiulu de viētia și de demnitate nationala. Acestu principiu este obligativitatea ce se pune fiicărui parinte a-si tramite copilulu la scōla spre a se lumin'a.

„Toti copiii de ambe sexe, adusi la scōla și voru formă inim'a și inteleginti'a : inim'a prin exemple de moralitate și de virtute; iara inteliginti'a, prin ornarea spiritului cu primele cunoscintie, seu invetiaturi primarie, fără de cari nici unu individuu nu pōte trai că omu in societate.

„Din aceste se vedē ca scōlele primarie suntu bas'a pe care se fondēza tōte celelalte institutini de educatiune și de invetiamentu, pentru unu poporu.

„Dēca acēsta basa este solida și bine făcuta, și scōlele secundarie voru progres'a și voru prosperă. La cāsulu contrariu, totu edificiuulu pusu pe unu fundamantu slabu, se va surpă indata.

„Atentiunea nōstra cea mai mare urmēza dara sa fia la buna organizare a scōleloru primarie. Dela densele depinde in florirea unei natiuni, dela densele și regeneratiunea nōstra.

„De aceea guvernulu, parinti și institutori, sa ne punem cu totii la lucru, spre a face că marele principiu alu obligativității la invetiaturile primarie sa devina o adevrata expresiune a nōuei legi de instructiune.

„Fiindca pentru acestu anu scolaru nu se va potē impune riguros obligatiunea, ne avendu inca destule scōle primarie, spre a priimi pre toti copii dela 7—12 ani, se voru admite mai intāiu copii mai inaintati in etate, adēca cei dela 9—12 ani, apoi candu va fi locu, se voru priimi și cei de la 7 ani in susu. Acestu modu de admisibilitate este fōrte justu, fiindca cei mici potu sa mai ascepte, pe candu cei mari prin refusare de a fi admisi, aru inaintă in etate fără invetiatura.

„Domniloru, prin celebrarea ce facemu astadi la inaugurarea legi ce nōue de instructiune publica, fia-care romānu cātă sa se simtia destulu de mandru că incepe și la noi a se in-

tinde instructiunea asupr'a masei totale a natiunei. Cu studie seriōse și cu bune moravuri vomu deveni demni de solici-tudinea natiuniloru adjunse la adevrata civilisatiune, și vomu scī a imitā dela densele totu ce e mai bunu și folositoriu pentru noi.

„M. S. Domnitorulu nostru are tōta bunavointi'a sa ne faca fericiti. De la noi dara depinde a adveni la acestu scopu.

„Sa traiēasca Domnitorulu nostru Alessandru Ioann I !

„Sa traiēasca corpulu invetiatoru !“ „Tr. Carp.“

Insemnare

despre summ'a baniloru adunati din bunavointia dela bine-simțitorii crestini gr. or. din dieces'a Caransebesiului pentru castigarea odōreloru episcopesci ale noului Episcopu.

Din comun'a Gertenasiu

Ioann Balanu Parochu 1 f, Moise Crin'a Invetiatoriu 1 f., Achimu Negru economu 20 xr. Iosifu Spai'a economu 10 xr. Constantinu Spai'a economu 10 xr. Achimu Ursulescu economu 10 xr. Ignatie Jurc'a economu 10 xr. Alessandru Ivoanciu economu 8 xr. Georgiu Iorcoviciu economu 10 xr. Georgiu Spai'a economu 9 xr. Simeonu Jurc'a econ. 5 xr. Moise Bogsanu econ 10 xr. Achimu Siestu econ. 10 xr. Iosivu Negru econ. 6 xr. Ioann Rebigea 4 xr. Iosifu Negru 10 xr. Achimu Cicea 10 xr. Grigoriu Verdeu 5 xr. Florea Siestu 10 xr. Georgiu Bogsan 20 xr. Georgiu Grozdanu 10 xr. Moise Grozdanu 10 xr. Georgiu Bogsanu 10 xr. Achimu Bogsanu 10 xr. Constantinu Ribegea 20 xr. Traila Bogsanu 10 xr. Pavelu Negru 20 xr.

Summ'a 4 f, 77 xr.

Din Comun'a Semlaculu-mare :

Dela D. Petru Folia parochialu Administr. 4 f., D. Dimitrie Stoille parochu Adm. 4 f., Alia Folia preotēsa 1 f., Mari'a Stoille preotēsa 1 f., Salomia Popovicu preot. veduva 1 f., Teodoru Pop'a Jude 1 f., Iosa Lazaru economu 1 f., Andreiu Gerbaciu 1 f., Savu Merganu 50 xr. Petru Muresanu 50 xr., Nicolae Lasaru 40 xr., Trifonu Anc'a 60 xr., Luc'a Lazaru 60 xr. Savu Ciclovanu 30 xr. Ioann Milosiu 30 xr. Iovanca Millosiu 40 xr. Trifonu Millosiu 50 xr. Cosmanu Ciclovanu 40 xr. Ioann Dalia 20 xr. Traila Almesianu 30 xr. Panta Pepucu 10 xr. Trifouu Pop'a 60 xr. Maria Borc'a 50 xr. Ivann Millosiu 10 xr. Nicolae Anca 10 xr. Trifonu Belence 20 xr. Paunu Ciuc'a 10 xr. Ioann Milacu 20 xr. George Marganu 20 xr. Adamu Danu 40 xr.

Sum'a 21 f., 50 xr. v. a.

Din Comun'a Gattaja :

Ioanne Popovicu Parochu 3 f., 90 xr. Petru Ianculescu 2 f. 50 xr. Traila Olariu 60 xr. Ioanu Regi'a 40 xr. Avraamu Frenatiu 30 xr. Iosifu Marjan 20 xr. George Marjanu 20 xr. Pau Sztra 20 xr. Moise Dragote 20 xr. Iosifu Subu 20 xr. Nicolae Balco 20 xr. Iosifu Patrutiu 20 xr. George Subu 10 xr. Nicolae Dragote 10 xr. Avraamn Gilezanu 10 xr. George Jurcanu 50 xr. Ioann Jurcanu 10 xr.

Summ'a 10 f., v. a.

Din Comun'a Ramn'a :

Ioann Vebeleanu Adm. par. 2 f., 10 xr. Petru Mustetiu 50 xr. Dumitru Stoloiu negutiatoriu și Epitr. 50 xr. Costa Brebanu econ. 1 f., Iosifu Pervu econ. 50 xr. Iacobu Dragosiu econ. 1 f., Ioann Vediu econ. 50 xr. Constantinu Jurc'a econ. 50 xr. Iosifu Pascu econ. 50 xr. Trifonu Pascu econ. 50 xr. Siofronu Luc'a econ. 40 xr. Iosifu Unguru econ. 50 xr. Simionu Eneselu econ. 50 xr. Cost'a Cospenda Epitropu 50 xr.

Summ'a 9 f. 50 xr. v. af

Din Comun'a Jidevinu :

Stefanu Cioca Parochu 2 f., Vasiliu Agerlaci Parochu Adm. 2 f., Petru Jacu Epitropu 2 f., Traila Siestu Epitropu 50 xr, Achimu Agerlaci Docente 1 f., Traila Utaras econ. 50 xr, Petru Luc'a economu 50 xr. Ioann Dimitrieviciu morariu 1 f., Petru Popovicu Proprietariu 1 f., Paunu Mindea Jude comunalu 1 f., Iosifu Siestu econ. 50 xr.

Sum'a 12 f., v. a.

Nr. 37—1 Concursu de stipendii.

Devenindu vacante trei eventualminte cinci stipendii din fundatiunea Franciscu Iosefina și anume unulu de 200 fl. v. a. pentru unu ascultatoriu de vre-o facultate la universitate și alte dōue fia-care de câte 100 fl. f. v. a, eventualminte patru de câte 50 fl., v. a. pentru ascultatori la vre-o academia din Transsilvani'a in urm'a conclusului Conferintiei tīnute pentru afacerile fundatiunei in 5 Septembrie a. c. se deschide prin acēst'a Concursu. —

Doritorii de a se 'mpartăsi cu ver unulu din aceste trei eventualminte cinci stipendii, au sa-si adreseze la subscriș'a eforia celu multu pâna in 24 Septembrie c. v. a. c. supliciele sele instruate cu Atestatu de botezu, de seracia, și cu Testimoniu de Maturitate seu academicu. —

Sabiiu 5 Septembrie 1865.

Efori'a fundatiunei Franciscu Iosefina prin
I. Popescu m. p. Secr. alu Eforiei

Burs'a din Vienn'a 10/22 Septembrie 1865.

Metalicele 5%	66 90	Actiile de creditu	174 10
Imprumutulu nat. 5%	71 10	Argintulu	107 50
Actiile de banca	779	Galbinulu	5 13